

ulls davant l'intermedi nostre *bad-*, que és el documentat des de més antic), i té la impressió que «el término náutico, al llegar a España fue confundido con el vocablo hispánico»; no nego del tot que en això últim hi pugui haver alguna part de veritat—, però no sé si gaire gran i en tot cas dubto que tingui raó a oposar-se a dir això d'«hispànic» i «nàutic»: la forma catalana és hispànica i nàutica, i en aquest cas sembla decisiva. Sens dubte encara resten detalls (qui sap si algun d'important) a aclarir, però evidentment s'excedeix en dir «inexplicable» i suggerir que això anul·li la gran versemblança general de l'etimologia; en tot cas la variant *m-* en lloc de *b-* és evidentment secundària (nasalització i etim. pop. ben naturals); i a la *b-* en lloc de *y-* és ben fàcil que hi hagi contribuït la influència de termes nàutics semblants, com *baderna*. No hi ha cap inversemblança a creure ni que un terme nàutic hagi passat a Itàlia des de la llengua del Consolat de Mar, ni a admetre que el nom d'un lligam sigui d'origen germànic i que vagi rebre des d'antic una doble aplicació pastoral i marinera.

Botafoc, botafora, botalada, V. botar Botall, V. bóta Botallut, V. bot Botaló, V. botar Botam, V. bóta Botament, V. botar Botana, V. badana¹ Botanal, V. botàs Botando (mossàr.), V. bot Botaner, V. botana, en BADANA

¹ D'ací, *embotanat* 'apedaçat amb botanes': «odre vell, / *embotanat*, / desempegat: / juheu altiu / resta catiu / per culpa lur», JRoig (així en el ms., per més que Chabàs ho deturpi en *embotonat* [1], *Spill*, 14487), dada que no ens era accessible en escriure aquell article.

BOTÀNIC i BOTÀNICA, 'el tècnic, la tècnica, de l'estudi de les plantes', presos del gr. *βοτανικός, -χή, -κόν*, id., derivats de *βοτάνη* 'herba', per conducte del llatí (on també es troben tardanament, en particular *botanicum* 'herbari'). □ 1.ª doc.: fi S. XVIII; 1803, Belv.

I ja molt usats pels nostres naturalistes, excursionistes i literats dels Ss. XVIII-XIX: p. ex. el Baró de Maldà: «la torre del Dr. Romà apar molt bé --- ab molta aigua, jardí *botànich* y curiosos caminals que fineixen ab una glorieta ---» (*Excursions*, p. 117). En grec *βοτανική παράδοσις* 'doctrines relatives a les plantes' ja figura en Dioscòrides, en llatí *botanicum* 'herbari' ja en Sant Isidor. El gr. *βοτάνη* 'herba, herbatge' (de la mateixa arrel indoeuropea que *βόσχειν* 'fer péixer', *βόσις* 'pastura' i *βόεξ* 'vacum') és general des d'Homer.

CRP.: *Botanomància*.

BOTAR, 'llançar (especialment cossos contundents) ant., 'moure o moure's bruscament, com fent un salt', segurament rebut del fr. ant. *boter* 'colpir, empènyer, posar', i aquest del francic *BÖTAN 'empènyer, donar un cop' (comp. esc. ant. *bauta*, a.-al. ant. *bōzan*, ags. *bēatan*, angl. *beat*), si bé en les llen-

gües del Migdia aquest mot se superposà i combinà amb d'altres preexistents. □ 1.ª doc.: S. XIV.

En la trad. catalana del *Breviari d'Amor* i en els inventaris de Vic de 1399 i 1413 (citats pels *DBal.* i *DAG.*) és sens dubte 'percutir amb una arma contundent' (no 'fer saltar', *DBal.*): «lavors Sent Pere trasch un coutel que portava e percutid un missatge d'aquels qui aquí eren venguts e *botà-li* la oreyla dreta»,¹ «lança de *botar*», «glavi de *botar*»; *jugar en botar* en un doc. de Sóller, de 1374, citat per *AlcM* és també el transitiu 'percutir (amb llança, etc.)' (no pas 'saltar', com ho mostra ja el fet de prohibir-ho). El mateix sentit es dedueix del postverbal *bot de llança*, freqüent en força textos medievals, per a 'percussió violenta amb aquesta arma': «com lo rey se fon levat, pres una llança --- e acostà's tant envers Tirant, e tirà-li un *bot* de llança e --- donà-li enmig de la galta e derocà-li quatre queixals» (*Tirant*, cap. 142);² d'on es passà al *bot de perna* 'coça que dona una cavalleria alçat les dues potes de darrere alhora' (Estaon de Cardós, 1934), i *bote* «coz de macho» a la vall de Gistau (1965), i amb això, sortint de l'esfera cavalleresca i noble, s'estava ja de ple en l'ambient més elemental de la vida rústica.

Per vies paral·leles el mot es va fer comú a les diverses llengües romàniques d'Occident, però el punt de partida pertot sembla ser el Nord de França, on *boter* 'copejar', 'empènyer', pertany ja al llenguatge de la *Chanson de Roland*, i tot seguit (S. XII) pren també el sentit de 'posar'; aquesta és l'acc. que en francès assoleix l'òptimum d'importància, sobretot en el període del francès mitjà (Ss. XIV-XVI), en què arriba a freq. de colpir d'esterilitat el vell verb llatí *mettre* (per a aquesta lluita en francès, veg. Gilliéron, *Pathologie et Thérapeutique verbales*, 1915, cf. M-L., *Litbl.* xxxvii, 241-2), mentre que després en francès modern recula tant que tendeix a quedar antiquat. Però mentrestant s'ha difós amplemunt a les llengües veïnes, entre elles el català, que és de les que li han donat acollida més limitada. Passant a l'occità, ja ben antic («pousser, heurter, placer, mettre», *PDPF*), pren allí sobretot gran importància i popularitat en gascó, tanta com en francès mitjà; i és probable que el gascó servís de vehicle en gran part per a la transmissió al castellà, on almenys regionalment o en certes èpoques i accs. especials, apareix molt desenrotllat.

També allí significà primerament 'llançar, tirar', dient-ho dels cossos contundents, i aviat dient-ho de qualsevol objecte, això sobretot en les terres al llarg del Cantàbric, extensió semàntica avui mantinguda sobretot a quasi tota Amèrica (*botar una piedra, botar el pañuelo*) i en els parlars lleonesos i gallego-portuguesos, així com en el basc *bota*; a la resta del domini castellà quedà més amb el matis de 'ventar, foragitar, llançar amb violència' (*botar fuera* en la *GrConqUltr*, Pulgar, FnCaballero; *botar cantos desde las almenas*, J. de Mena), i llavors especialitzant-se en aplicacions especials, com 'varar una nau' [1535], 'llançar amb força la pilota' [c. 1500], des d'on l'ús intransitiu 'saltar (la pilota)', 'saltar amb embranzida, sortir'